

Махатадзе К. Г.

аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 135, 136 КК УКРАЇНИ

Реформування системи правоохоронних органів передбачає створення принципово нових інституцій у сфері протидії злочинам. Одним із таких є Державне бюро розслідувань. Створення зазначеного органу передбачено зобов'язаннями при вступі до Ради Європи та є частиною коаліційної угоди між парламентськими партіями Верховної Ради України VIII скликання. 12 листопада 2015 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про Державне Бюро розслідувань», який визначає правові основи організації та діяльності Державного бюро розслідувань. В умовах транзиції українського суспільства, значною мірою знизилася довіра до правоохоронних органів. Одним із факторів цього було необ'єктивність та корумпованість розслідувань злочинів вчинених вищими посадовими особами органів державної влади. У зв'язку з цим зараз головним завданням Державного бюро розслідувань є встановлення справедливості у суспільстві шляхом незалежного, всебічного розслідування злочинів задля притягнення винних до встановленої кримінальним законом відповідальності, незважаючи на їх посади, зв'язки та ресурси. Відповідно до концепції реформування правоохоронних органів до Державного Бюро розслідувань від Генеральної прокуратури України переходить функція досудового розслідування у кримінальних провадженнях, вчинених вищими посадовими особами, судьями та правоохоронцями.

Однією із категорій злочинів, які будуть розслідувати, а тому і протидіяти, є насильницькі злочини проти життя і здоров'я особи, у тому числі передбачені статтями 135, 136 КК України. Дослідження 191 вироку у кримінальних справах за статтями 135, 136 КК України свідчать, що найбільше злочинів вчинено при дорожньо-транспортних пригодах — всього 111 випадків (58,12 %). Однак, у жодному з них не було засуджено високопосадовця. Вбачається, що така ситуація пояснюється не відсутністю фактів залишення у небезпеці осіб, а неефективністю і необ'єктивністю досудового розслідування, що здійснювалося правоохоронними органами.

Як свідчить контент-аналіз засобів масової інформації вчинення злочинів передбачених статтею 135 КК України вчиняється високопосадовцями при аналогічних обставинах, що й іншими категоріями осіб. Наприклад, як правило особи перебувають у стані алкогольного

сп'яніння, порушують правила дорожнього руху, вчиняють наїзд на пішоходів, велосипедистів та бажаючи уникнути відповідальності, залишаються місце дорожньо-транспортної пригоди (На Житомирщині судитимуть депутата сільради, який наїхав на пішохода і втік з місця ДТП // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.unian.ua/incidents/10058231-na-zhitomirshchini-suditimut-deputata-silradi-yakiy-najihav-na-pishohoda-i-vtik-z-miscya-dtp.html>, Осужденный на 8 лет за крупную взятку экс-мэр Болграда может выйти на свободу, не «отсидев» и года [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.unian.net/politics/1015577-osujdenyiy-na-8-let-za-krupnuyu-vzyatku-eks-mer-bolgrada-mojet-vyiiti-na-svobodu-ne-otsidev-i-goda.html>). Однак, незважаючи на значний резонанс, який отримують такі справи, їх розслідування умисно затягують, що призводить до створення відчуття безкарності за власні дії.

Варто зазначити, що у сфері дорожньо-транспортних пригод більшість злочинів (61,26 %) злочинів було вчинено особами, які володіють транспортними засобами невеликої вартості (до 1000-1500 дол. США), 19,82 % злочинів вчинено власниками автомобілів середньої вартості, і лише 14,41 % — власниками автомобілів високої вартості. Незважаючи на реальне кримінальне переслідування, що здійснюється щодо останньої категорії осіб, до них у абсолютній більшості випадків застосовуються кримінальні покарання. Так, застосування статті 75 КК України було зафіксовано у 81,25 % випадків, при цьому відсоток застосування вказаної норми до власників автомобілів низької вартості не перевищує 66 % випадків. Звичайно, встановити кореляційну залежність між такими показниками проблематично, однак вони частково відображають стан речей. Примітним є те, що у випадку коли злочини вчиняються власниками автомобілів низької вартості, з моменту вчинення злочину і до винесення вироку судом першої інстанції проходить близького одного року, а бо й менше. Така тенденція не зберігається при вчиненні злочинів власниками автомобілів високої вартості.

У зв'язку із зазначеним, головним завданням Державного бюро розслідувань з моменту початку його фактичної діяльності — 01 вересня 2018 року є запобігання, виявлення, припинення злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище, особами, посади яких віднесено до першої — третьої категорій посад державної служби, судьями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України (Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року № 794-VIII // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-19/print1509556139798038>).

Проблемним аспектом діяльності новоствореного органу вбачається відсутність чітко визначеного механізму звітності Державного бюро розслідувань перед суспільством. З врахуванням того, що одним із факторів створення Державного бюро розслідувань була фактична неможливість кримінального переслідування високопосадовців через розгалужену систему корупційних відносин, це критично знизило рівень довіри та підтримки суспільства правоохоронних органів. У зв'язку з цим основним критерієм оцінки ефективності діяльності Державного бюро розслідувань має стати саме рівень довіри населення до цього правоохоронного органу. Визначення такого рівня необхідно здійснювати, аналогічно до рівня довіри до Національної поліції України, шляхом проведення незалежного соціологічного дослідження (Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19/print1509556139798038>).

Зараз, відповідно до статті 3 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» Державне бюро розслідувань організовується і діє на засадах відкритості та прозорості для суспільства та демократичного цивільного контролю, підзвітності і підконтрольності визначеним законом державним органам. Однак, вказана підзвітність і підконтрольність державним органам може негативно вплинути на практику протидії злочинів Державним бюро розслідувань. Доцільним вбачається певна автономізація статусу, наприклад, як Національного антикорупційного бюро України.

***Науковий керівник:** завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України Дрьомін Віктор Миколайович.*

Прижбило О. В.

аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного університету «Одеська юридична академія»

КРИМІНОЛОГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДБР

Статтею 6 Закону України «Про державне бюро розслідувань» (далі — ДБР) встановлено систему повноважень ДБР, одним з яких є здійснення інформаційно-аналітичних заходів щодо встановлення